

บทบาทพยาบาลในการพัฒนาสื่อสุขภาพสำหรับเด็กวัยก่อนเรียน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยนเรศวร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

A Nurse's Role to Develop Health Media for Pre-school Children in Naresuan
University Demonstration School (Kindergarten and Primary)
During the COVID-19 Pandemic

รัตนชฎาวรรณ อยู่ยาค^{*1} สุดากาญจน์ ปัทมดิลก² ฉันทนา จันทน์บรรจง² วรินทร์ บุญยั้ง² ภาณุวัฒน์ ภักดิ์วงศ์² ทักษ์ อุดมรัตน์²
Ratanachadawan Yunak^{*1} Sudakarn Patamadilok² Chantana Chanbanchong² Varintorn Bunying²
Panuwat Pakdeewong² Thak Udomrat²

¹คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จ.พิษณุโลก ประเทศไทย 65000

¹Faculty of Nursing, Naresuan University, Phitsanulok, Thailand 65000

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก ประเทศไทย 65000

²Faculty of Education, Naresuan University ,Phitsanulok, Thailand 65000

บทคัดย่อ

เด็กวัยก่อนเรียนเสี่ยงต่อการสัมผัสโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มากกว่าเด็กวัยหัดเดินและวัยเรียน เนื่องจากวิถีชีวิตเริ่มเข้าสู่สังคมภายนอกมากขึ้น แต่ด้วยพัฒนาการระดับความคิดสติปัญญาขั้นรูปธรรม ทำให้ไม่สามารถเข้าใจเหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของการแพร่ระบาดโรค การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตใหม่ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยนเรศวร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) จึงพัฒนาสื่อสุขภาพเพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับโรค COVID-19 เกิดพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อและการแพร่กระจายเชื้อโรคได้ โดยบทบาทของพยาบาลในการพัฒนาสื่อคือ การฝึกทักษะสื่อสารเชิงสุขภาพแก่ครูผู้สอน กำหนดขอบเขตเนื้อหา ภาษา และรูปแบบการนำเสนอสื่อที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กวัยก่อนเรียน กระบวนการพัฒนาสื่อสุขภาพสะท้อนบทบาทพยาบาลโรงเรียน (School nurse) ในการสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพและพัฒนาทักษะการป้องกันการสัมผัสโรคติดเชื้อแก่เด็ก โดยบูรณาการศาสตร์สุขภาพในสาระการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยตามแนวคิดเรียนรู้ผ่านการเล่น สอนให้เด็กเข้าใจการติดต่อโรคผ่านอวัยวะที่เป็นช่องทางสัมผัสเชื้อก่อโรควิธีหลักเลี่ยงการแพร่กระจายเชื้อโรค ด้วยภาษาที่เป็นรูปธรรม การดู เรื่องเล่า ปุจฉาวิสัชนา นิยมการปฏิบัติวิถีชีวิตใหม่โดยส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมครอบคลุมทักษะสุขอนามัยป้องกันโรคติดต่อติดเชื้อ ส่งเสริมให้ครอบครัวและครูผู้สอนเป็นแบบอย่างการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ และกำหนดพฤติกรรมสุขอนามัยตามแนววิถีชีวิตใหม่ของเด็กเป็นองค์ประกอบของตัวชี้วัดทางการพยาบาล

คำสำคัญ: สื่อสุขภาพ เด็กวัยก่อนเรียน โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การสร้างเสริมสุขภาพเด็ก พยาบาล โรงเรียน

*Corresponding Author: *E-mail: ratanachadawany@nu.ac.th

Abstract

Pre-school children are higher risk to COVID-19 than toddlers and school-age children because they begin spending much time for social contacts in daily living. However, since their cognitive ability is in concrete level, pre-school children are limited to scientific reasons of COVID-19 pandemic and new normal living. Naresuan University Demonstration School (Kindergarten and Primary) developed health media for the sake of children to be safe from COVID-19 and not to spread out the virus if they were infected. Based on child development concepts, through the process of developing the media, a nurse's roles were training teachers to perform health communication, determining a scope of contents, making languages concrete, and designing how the media were presented. The process, definitely, illustrated roles of a school nurse to promote a child's health literacy and skills to protect themselves from infectious diseases by integrating health science as well as play to learn concept in the Early Childhood Curriculum. A nurse should teach a child to understand how the disease transmits through certain body organs. Contact precaution should be transcribed into concrete language, cartoons, or story-telling. Teachers should be promoted to integrate contact precaution skills in classes and routine activities at schools. Families and teachers should be encouraged to be role models for children. New normal living and hygiene skills among children should be used as a part of nursing outcome indexes.

Keywords: Health media Pre-school children COVID-19 Child health promotion School nurse

บทนำ

การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่เด็กวัยก่อนเรียนด้วยสื่อสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อความปลอดภัยด้านสุขภาพตามหลักสิทธิเด็ก เนื่องจากเด็กวัยก่อนเรียน (3-6 ปี) มีโอกาสสัมผัสเชื้อก่อโรคมกกว่าเด็กวัยหัดเดิน จากวิถีชีวิตที่เข้าสู่สังคมภายนอกมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เด็กวัยก่อนเรียนยังไม่สามารถเข้าใจลักษณะพยาธิสภาพโรค ความสำคัญการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการสัมผัสโรค และเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพของบุคคลในครอบครัวที่เป็นผลจากสถานการณ์การแพร่ระบาด ทั้งนี้ เพราะเด็กวัยนี้มีความสามารถในการคิดสติปัญญาในระดับรูปธรรม ไม่สามารถเข้าใจเหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ แปลความหมายเหตุการณ์ตามประสบการณ์และจินตนาการของตน ซึ่งต่างจากเด็กวัยเรียนที่มีระดับความคิดสติปัญญาในระดับนามธรรมเบื้องต้น ใช้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ได้¹ ทำให้เข้าใจสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค และสามารถตัดสินใจลงมือปฏิบัติดูแลสุขภาพได้ด้วยตนเอง บทความนี้นำเสนอกรณีตัวอย่างบทบาทพยาบาลในการพัฒนาสื่อสุขภาพสำหรับเด็กวัยก่อนเรียนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยนเรศวร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) เพื่อประยุกต์ใช้ร่วมกับกิจกรรมทางการศึกษา

ของโรงเรียน ในช่วงการแพร่ระบาดครั้งแรกของโรค COVID-19

ผลกระทบของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต่อเด็กวัยก่อนเรียน

อุบัติการณ์การระบาดของโรค COVID-19 เกิดขึ้นครั้งแรกปลายปี พ.ศ 2562 ซึ่งสาเหตุเกิดจากเชื้อไวรัสสายพันธุ์ SARS-CoV-2 แพร่ระบาดผ่านละอองฝอยสิ่งคัดหลั่งของผู้ติดเชื้อ และพบภาวะแทรกซ้อนที่อันตรายต่อชีวิตของอวัยวะสำคัญ อาทิเช่น ปอดอักเสบ ภาวะหายใจล้มเหลว ดับไตทำงานผิดปกติ ลิ้มเลือดอุดตันหลอดเลือด โรคหลอดเลือดสมองเฉียบพลัน² การแพร่ระบาดของโรคส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตประจำวันของเด็กวัยก่อนเรียน ทำให้ขาดโอกาสในการเล่นหรือทำกิจกรรมที่ตนสนใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมนอกบ้าน เช่น กิจกรรมการศึกษา การเล่นในพื้นที่สาธารณะ การเดินทางเพื่อค้นหาการกักบริเวณ เนื่องจากข้อกำหนดมาตรการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค COVID-19 จากหน่วยงานภาครัฐ และการปฏิบัติตามวิถีใหม่ (New normal) ได้แก่ การรักษาระยะห่างทางสังคม การล้างมือ การสวมใส่หน้ากากอนามัย ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลต่อโอกาสพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ กล้ามเนื้อมัดเล็ก ภาษาสติปัญญาและสังคม นอกจากนี้เด็กวัย

ก่อนเรียนยังไม่สามารถเข้าใจเหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์และภาษานามธรรม เด็กเข้าใจความเจ็บป่วยตามจินตนาการและประสบการณ์เดิมของตนเอง รับรู้ความเจ็บป่วยว่าเป็นการถูกลงโทษ เข้าใจ “เชื้อโรค” ในรูปแบบภาพวาด การ์ตูน ที่มองเห็นสัมผัสได้ และไม่สามารถเข้าใจการแพร่กระจายของเชื้อโรค³ ทำให้เกิดความยากลำบากในการเข้าใจสาเหตุ อาการแสดง ความรุนแรง วิธีการรักษาโรค เหตุผลของการปฏิบัติและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลในครอบครัวและสิ่งแวดล้อมรอบตัว รวมถึงความวิตกกังวลของสมาชิกในครอบครัวและสังคมในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อภาวะจิตใจอารมณ์ของเด็ก เกิดความลังเล สงสัย วิตกกังวล สับสน คาดการณ์ต่ำหรือสูงกว่าความเป็นจริงเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรค

สถานการณ์โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยนเรศวร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) ในระยะการแพร่ระบาดครั้งแรกของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ในทำให้โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยนเรศวร(ปฐมวัยและประถมศึกษา) จำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนออนไลน์ โดยมีจุดประสงค์หลักในช่วงเวลานั้นเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้เด็กตามหลักสูตร และการสร้างความเข้าใจแก่เด็กวัยก่อนเรียนเกี่ยวกับโรค COVID-19 ซึ่งในขณะนั้นมีสถานะเป็นโรคอุบัติใหม่ ความรู้ความเข้าใจทางการแพทย์เกี่ยวกับสาเหตุ อาการแสดง และการรักษาโรค ยังไม่มีคำตอบแน่ชัด ประกอบกับครูผู้สอนไม่มีพื้นฐานประสบการณ์เกี่ยวกับหลักระบาดวิทยาและการสื่อสารเชิงสุขภาพ ทำให้ขาดทักษะในการสื่อสารและไม่สามารถออกแบบสื่อการสอนเพื่อให้เด็กวัยก่อนเรียนสามารถเรียนรู้เข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของโรค การดูแลตนเองและการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคได้ และข้อมูลจากโครงการวิจัยของโรงเรียนเรื่อง แนวทางการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยและประถมศึกษา ช่วงการระบาดของโรค COVID-19 พบมีผู้ปกครองเด็กวัยก่อนเรียนร้อยละ 60 เท่านั้นที่ใช้วิธีการเล่าเรื่อง นิทาน และ/หรือแผนภาพเพื่อช่วยให้เด็กวัยก่อนเรียนเข้าใจสาเหตุ อาการแสดง และการป้องกันโรค COVID-19⁴ ซึ่งผลการวิจัยสะท้อนถึงความจำเป็นที่โรงเรียนต้องออกแบบสื่อการเรียนการสอนให้สามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นของเด็กวัยก่อนเรียนเกี่ยวกับโรค COVID-19 เพื่อประโยชน์ในการดูแลสุขภาพตนเองของเด็ก รวมทั้งเป็นแบบอย่างการสอน

สาธิตให้ผู้ปกครองสามารถสื่อสารเชิงรูปธรรมกับเด็กวัยก่อนเรียนเกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อดังกล่าวได้ด้วย

แนวคิดการพัฒนาสื่อสุขภาพสำหรับเด็กวัยก่อนเรียนโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

การพัฒนาสื่อสุขภาพสำหรับเด็กวัยก่อนเรียนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยนเรศวร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) ตั้งอยู่บนพื้นฐานแนวคิดสำคัญของศาสตร์ทางการพยาบาลและการศึกษาระดับปฐมวัย ดังนี้

1. แนวคิดการสร้างเสริมสุขภาพเด็กตามระยะพัฒนาการตามวัยโดยครอบครัวมีส่วนร่วม การช่วยให้เด็กวัยก่อนเรียนเข้าใจลักษณะทางพยาธิวิทยาของโรค อาการแสดง วิธีการแพร่กระจายเชื้อโรค ผลกระทบความเจ็บป่วย และการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการติดเชื้อ เป็นสิ่งจำเป็นในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 เพื่อให้เด็กพัฒนาทักษะพฤติกรรมสุขภาพตนเองให้ปลอดภัยจากการสัมผัสเชื้อโรค การสื่อสารเชิงสุขภาพเพื่อสร้างเสริมสุขภาพเด็กจึงต้องพิจารณาตามความสามารถด้านการคิดสติปัญญาที่อยู่ในขั้นเตรียมความคิดที่มีเหตุผล หรือการคิดก่อนปฏิบัติการ (Pre-operational stage) ส่งเสริมความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของเด็กวัยก่อนเรียนด้วยการริเริ่มทำสิ่งใหม่ๆตามความสนใจของตน (Initiative)⁵ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการเรียนรู้และส่งเสริมสุขภาพเด็ก การจัดทำสื่อสุขภาพของโรงเรียนจึงออกแบบให้สื่อมีความเป็นรูปธรรม ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการสร้างเสริมจินตนาการของเด็กและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโรคและการแพร่ระบาด สร้างโอกาสให้เด็กและผู้ปกครองมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกัน

2. แนวคิดหลักการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในช่วง 3-6 ปี มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กพัฒนาความสามารถด้านร่างกาย จิตใจอารมณ์ ความคิดสติปัญญา การสื่อสาร การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อม โดยในส่วนสาระด้านสุขภาพมีแนวคิดสำคัญ คือ การสอนและปลูกฝังให้เด็กสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันเพื่อสุขอนามัยส่วนตนได้ รู้จักและเข้าใจเกี่ยวกับร่างกายตนเอง มีสุขนิสัยที่ดีในกิจวัตรประจำวัน รักษาความปลอดภัยแห่งร่างกายและสวัสดิภาพตน⁶ ดังนั้นในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กวัยก่อนเรียน ครูผู้สอนจึงควรต้องจัดให้มีเนื้อหาการเรียนการสอนที่ช่วยให้เด็กสามารถเข้าใจและตระหนักถึงอันตรายของโรค

ความสำคัญและวิธีการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันตนเองจากการสัมผัสโรคและช่วยลดโอกาสการแพร่กระจายเชื้อโรค ผ่านรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ให้โอกาสเด็กเรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เล่น สังเกต สืบค้น ทดลองและคิดแก้ปัญหาเบื้องต้นด้วยตนเอง⁶

3. แนวคิดการเรียนรู้ผ่านการเล่น (Play to learn) เป็นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้แก่เด็กด้วยความสนุกสนาน มีความสุข โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางของการจัดประสบการณ์เรียนรู้ (Child-directed learning) ครูผู้สอนเป็นผู้วางโครงสร้างกิจกรรมการเล่นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ร่วมกับการพิจารณาความเป็นปัจเจกบุคคลของเด็ก ความต้องการการเรียนรู้ของเด็ก กิจกรรมการเล่นจึงมีความยืดหยุ่น สามารถตอบสนองต่อความคิดจินตนาการของเด็ก การเรียนรู้ในลักษณะนี้นอกจากเด็กจะได้เนื้อหาสาระของบทเรียน เด็กยังได้โอกาสในการเรียนรู้และฝึกฝนทักษะสำคัญเกี่ยวกับการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การสื่อสาร การควบคุมอารมณ์และการกระทำของตนเองด้วยเหตุผล⁷ ซึ่งการจัดทำสื่อสุขภาพเรื่องโรค COVID-19 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยนเรศวร (ส่วนปฐมวัยและประถมศึกษา) ได้นำแนวคิดการเรียนรู้ผ่านการเล่นนี้มาใช้ในการออกแบบสื่อและกิจกรรมการเรียนการสอนโดยจัดทำในรูปแบบของสื่อการสอนที่กำหนดให้ผู้ปกครองร่วมเล่นและร่วมสอนให้เด็กได้เรียนรู้เนื้อหาประสบการณ์ต่างๆภายใต้ปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว ให้เด็กมีโอกาสร่วมความสำเร็จในการเล่น การแสดง ทำงานศิลปะ เพื่อให้เกิดความรู้สึภาคภูมิใจในความสำเร็จของตน

บทบาทพยาบาลในการพัฒนาสื่อสุขภาพสำหรับเด็กวัยก่อนเรียนโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

จากบริบทสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค แนวคิดการสร้างเสริมสุขภาพเด็กและการจัดการเรียนการสอนปฐมวัย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยนเรศวร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) ได้จัดทำสื่อสุขภาพโรค COVID-19 ในรูปแบบสื่อวิดีโอออนไลน์เพื่อใช้เผยแพร่ร่วมกับกับบทเรียนตามหลักสูตรในช่วงการแพร่ระบาดใหม่ของโรค โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างทัศนคติทางบวกต่อพฤติกรรมสุขอนามัยและส่งเสริมทักษะการปฏิบัติตามแนววิถีชีวิตใหม่ (New normal living) เพื่อให้ปลอดภัยจากโรค COVID-19 การจัดทำสื่อสุขภาพดำเนินการภายใต้การสนับสนุน ชี้แนะ พัฒนาทักษะครูผู้สอนด้านเทคนิค

การสื่อสารเชิงสุขภาพโดยพยาบาลวิชาชีพซึ่งเป็นหนึ่ง ในคณะผู้บริหารโรงเรียนและทำหน้าที่พยาบาลโรงเรียน (School nurse) ในขณะนั้น ดังขั้นตอนต่อไปนี้

1. การเตรียมครูผู้สอน ประกอบด้วย (1) การเตรียมเพื่อเป็นแบบอย่างการดูแลสุขภาพและเป็นผู้สื่อสารความรู้ด้านสุขภาพ โดยการจัดการอบรม ประชุมเชิงปฏิบัติการแก่ครูผู้สอนสร้างความตระหนักและเข้าใจของครูผู้สอนเกี่ยวกับหลักระบาดวิทยาของโรคติดต่อและโรคติดเชื้อที่มักพบบ่อยในเด็กวัยก่อนเรียน รวมถึงพยาธิสภาพ อาการและอาการแสดง ภาวะแทรกซ้อนที่ต้องเฝ้าระวังของโรค COVID-19 ในรูปแบบของการบรรยาย การสอนสาธิตตามหลักการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อและการเผยแพร่ข้อมูลอย่างต่อเนื่องของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคในกลุ่มไลน์แอปพลิเคชัน ของบุคลากรโรงเรียน รวมทั้งพัฒนาทักษะของครูผู้สอนในการสื่อสารเชิงสุขภาพตามความสามารถในการเข้าใจภาษาและด้านความคิดสติปัญญาของเด็กวัยก่อนเรียน (2) การเตรียมทักษะความรู้ด้านดิจิทัล (Digital literacy) เพื่อให้สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ ใช้การสืบค้นข้อมูลและทำความเข้าใจองค์ความรู้เพื่อสร้างสรรค์สื่อสุขภาพได้อย่างเหมาะสม

2. การเตรียมสื่อการสอน ประกอบด้วย (1) การกำหนดเนื้อหา มุ่งเน้นบทบาทของเด็กวัยก่อนเรียนในการป้องกันอันตรายแก่ตนเองจากโรค COVID-19 และมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค ซึ่งประเด็นเนื้อหาหลักคือ “รู้จักเชื้อไวรัสตัวร้ายโควิด” “จะเกิดอะไรขึ้นเมื่อหนูป่วยโรคโควิด” “หนูจะติดโรคโควิดได้อย่างไร” “ทำยังไงให้หนูไม่ป่วยโรคโควิด” (2) การกำหนดรูปแบบการนำเสนอในรูปแบบของวีดิทัศน์สั้นๆ ระยะเวลาเฉลี่ย 5-7 นาทีตามระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัยนี้ เนื้อหาการสอนเป็นการสอนผ่านการเล่น (Play to learn) ในรูปแบบของกิจกรรมศิลปะและการเล่าเรื่อง มีการกำหนดบทบาทของเด็กและผู้ปกครองในการเล่นร่วมกันเพื่อให้เรียนรู้เนื้อหาของโรค COVID-19 และสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กและครอบครัว เช่น กำหนดกิจกรรมปั้นดินน้ำมันเป็นรูปไวรัสเพื่อให้เด็กสัมผัสความเป็นรูปธรรมของเชื้อโรคในวีดิทัศน์ “รู้จักเชื้อไวรัสตัวร้ายโควิด” และกิจกรรมเป่าสี ด้วยแรงลมและในทิศทางที่แตกต่างกัน จากนั้นตกแต่งเป็นรูปเชื้อไวรัส เพื่อเรียนรู้การแพร่กระจายของไวรัสผ่านละอองฝอยเพื่อบุคคลไอ จาม ในเนื้อหา “หนูจะติดโรคโควิดได้อย่างไร” สำหรับเนื้อหา “จะเกิดอะไรขึ้นเมื่อหนูป่วยโรคโควิด” ครูผู้สอนนำเสนอการอธิบายผลกระทบของ

การเจ็บป่วยโดยอ้างอิงกับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมของเด็กผ่านวิถีทัศนสั้นๆ เช่น หากป่วยด้วยโรคโควิด จะทำให้เหนื่อย หายใจไม่ออก วิ่งเล่นไม่ได้ มาเล่นสนุกกับเพื่อนๆ ที่โรงเรียนไม่ได้ ไปเที่ยวกับคุณพ่อคุณแม่ไม่ได้ เพราะต้องไปนอนใกล้ๆ คุณหมอบนเตียงพยาบาลในโรงพยาบาล จากนั้นครูผู้สอนสอนสาธิตการล้างมือ ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติพื้นฐานของทักษะสุขอนามัยขั้นพื้นฐานในเนื้อหา “ทำอย่างไรให้หนูไม่ป่วยโรคโควิด”

3. การเผยแพร่สื่อสุขภาพทางช่องทางสารสนเทศของโรงเรียนตามลำดับเนื้อหาที่กำหนดไว้ข้างต้นเพื่อให้เด็ก

สามารถเชื่อมโยงเรื่องราวประสบการณ์ได้ด้วยตนเอง ครูผู้สอนและครอบครัวเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้โดยครูผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อธิบาย สอน เน้นย้ำสาระสำคัญของข้อปฏิบัติ สาธิตพฤติกรรมตามข้อปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 แก่เด็กขณะติดตามเยี่ยมบ้านนักเรียนเมื่อรัฐประกาศผ่อนคลายมาตรการการป้องกันโรคในขณะนั้น และผู้ปกครองมีบทบาทในการแสดงพฤติกรรมตามข้อปฏิบัติดังกล่าวแก่เด็กวัยก่อนเรียน ขณะอยู่ที่บ้านตลอดจนเสริมแรงบวกแก่เด็กเพื่อให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง

ภายหลังการเผยแพร่สื่อสุขภาพ พบว่า ผู้ปกครองรับรู้ว่ามีสื่อสุขภาพมีส่วนช่วยให้เด็กเข้าใจการแพร่ระบาดของโรคมามากขึ้น⁴ เด็กสามารถปฏิบัติพฤติกรรมสุขอนามัยเพื่อป้องกันโรค COVID-19 ได้อย่างเหมาะสมเมื่อเปิดเรียน และไม่พบอุบัติการณ์โรคในโรงเรียน ซึ่งจากประสบการณ์ดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ประเด็นสำคัญของบทบาทพยาบาลโรงเรียน (School nurse) ในการพัฒนาสุขภาพสำหรับเด็กวัยก่อนเรียนในบริบทการศึกษาระดับปฐมวัยได้ดังต่อไปนี้

1. พยาบาลพึงตระหนักความสำคัญของการบูรณาการศาสตร์ด้านสุขภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความรู้ด้านสุขภาพ (health education) ในหลักสูตรการศึกษาระดับปฐมวัย ส่งเสริมให้เด็กวัยก่อนเรียนได้รับการสร้างพื้นฐานความรู้ด้านสุขภาพ ไปพร้อมกับการสอนพัฒนาด้านความรู้สติปัญญาจากครูผู้สอนในโรงเรียน (schooling and self-care) โดยในประเด็นของโรคติดต่อติดเชื้อ ดังเช่นโรค COVID-19 เด็กควรได้รับการพัฒนาทักษะการป้องกันตนเองจากการสัมผัสโรค มีความเข้าใจลักษณะการแพร่กระจายเชื้อเบื้องต้น และด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดซ้ำของโรค COVID-19 ที่มีการกลายพันธุ์ของเชื้อก่อโรค ทำให้เด็กวัยก่อนเรียนเพิ่มความเสี่ยง

ต่อการติดเชื้อและแพร่กระจายเชื้อ ดังนั้นการหล่อหลอมปลูกฝังค่านิยม สร้างรูปแบบวิถีชีวิตที่พร้อมต่อการเผชิญโรค COVID-19 และโรคติดต่ออุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ การสอนให้เด็กยอมรับ ให้คุณค่าต่อการปฏิบัติตามวิถีชีวิตใหม่ (New normal) คือ การสวมใส่หน้ากากอนามัยเสมอพบปะผู้คน การรักษาระยะห่างทางสังคม การล้างมือด้วยน้ำสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์ การปฏิเสธของใช้ส่วนตัวผู้อื่น จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ซึ่งแนวทางการบูรณาการหลักการให้ความรู้ด้านสุขภาพในสาระหลักสูตรการศึกษาระดับปฐมวัย พ.ศ 2560⁵ เพื่อให้เด็กวัยก่อนเรียนปลอดภัยจากโรคติดต่อติดต่อ เช่น โรค COVID-19 มีดังนี้

1.1 บูรณาการแนวความคิดการป้องกันสัมผัสโรคติดต่อติดเชื้อในสาระหมวดร่างกายตนเองของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ในสาระการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย กำหนดให้เด็กวัยก่อนเรียน (3-6 ปี) ควรได้เรียนรู้เกี่ยวกับร่างกาย อวัยวะของตนเอง รู้จักชื่อ ตำแหน่ง หน้าที่ของอวัยวะเบื้องต้น รวมถึงวิธีการรักษาร่างกายตนเองให้สะอาดรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ รักษาสุขอนามัยและความปลอดภัยของตนเอง รวมถึงปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างปลอดภัย⁶ ดังนั้นพยาบาลควรสอน แนะนำให้เด็กได้เข้าใจวิธีการติดต่อ

ของโรคผ่านอวัยวะที่มักเป็นช่องทางสัมผัสเชื้อก่อโรคหรือเป็นตำแหน่งของอาการแสดงที่พบบ่อยของโรคติดต่อติดเชื้อ อาทิ เช่น ผิวหนัง จมูก ตา ปาก มือ ตลอดจนวิธีการดูแลรักษาอวัยวะเหล่านี้ให้ปลอดเชื้อโรคและลดการปนเปื้อนเชื้อโรค วิธีการหลีกเลี่ยงการแพร่กระจายเชื้อโรคสู่ผู้อื่น โดยสื่อสารกับเด็กวัยก่อนเรียนด้วยภาษาที่เป็นรูปธรรม เช่น การสอนผ่านการเล่น การใช้นิทานเรื่องเล่า การแสดงบทบาทสมมติในห้องเรียนและในรูปแบบสื่อสุขภาพดิจิทัลสำหรับเด็ก^๕ นอกจากนี้พยาบาลควรพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลเด็กและครูผู้สอนให้สามารถสื่อสารด้านสุขภาพกับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ความรู้เกี่ยวกับหลักพัฒนาการเด็กตามช่วงวัย ความสามารถในการคิดสติปัญญา ความสามารถในการเข้าใจและใช้ภาษา ตลอดจนลักษณะนิสัยตามวัยของเด็กที่มีจินตนาการและต้องการความสำเร็จเริ่มในกิจกรรมที่กระทำ

1.2 ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมประจำวันของเด็กวัยก่อนเรียนครอบคลุมการฝึกทักษะสุขนิสัยอนามัย ป้องกันโรคติดต่อติดเชื้อ ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกำหนดให้กิจกรรมประจำวันของเด็กวัยก่อนเรียนครอบคลุมการพัฒนาส่งเสริม⁷ ประเด็นหลักคือ กล้ามเนื้อมัดใหญ่ กล้ามเนื้อมัดเล็ก จิตใจอารมณ์คุณธรรมจริยธรรม สังคมนิสัย การคิด ภาษา และความคิดสร้างสรรค์จินตนาการ ซึ่งในประเด็นการพัฒนาด้านสังคมนิสัยนั้นหมายรวมถึงการสร้างคุณลักษณะ การแสดงออกที่เหมาะสม การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง การปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวม^๖ ดังนั้นการบูรณาการทักษะปฏิบัติป้องกันการสัมผัสและแพร่กระจายเชื้อก่อโรคติดต่อติดเชื้อ เช่น การสวมใส่หน้ากากอนามัย การล้างมือ การใช้เจลแอลกอฮอล์ การรักษาระยะห่าง การหลีกเลี่ยงใกล้ชิดผู้มีอาการเจ็บป่วย หลีกเลี่ยงสถานที่แออัด การใช้สิ่งของส่วนตัว การสังเกตอาการเจ็บป่วยตนเอง จึงควรเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมประจำวันของเด็ก ซึ่งจะช่วยเหลือหล่อหลอมปลูกฝังค่านิยม ทำให้เด็กเข้าใจ ยอมรับ ให้คุณค่าต่อการปฏิบัติตนตามวิถีชีวิตใหม่ (New normal) ของสังคม นำไปสู่การสร้างรูปแบบวิถีชีวิตที่พร้อมต่อการเผชิญโรคติดต่อติดเชื้ออุบัติใหม่และอุบัติซ้ำในอนาคต

1.3 กำหนดความสามารถในการปฏิบัติพฤติกรรมสุขอนามัยส่วนบุคคลของเด็กวัยก่อนเรียนเป็นองค์ประกอบหนึ่งของตัวชี้วัดทางการพยาบาล (nursing outcome) ในการสร้างเสริมสุขภาพเด็ก หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนระดับอายุ 3-6 ปี

ไว้จำนวน 12 มาตรฐาน โดยมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพเด็กคือ มาตรฐานที่ 1 เรื่องร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี มีตัวบ่งชี้ 3 ข้อคือ (1) เด็กต้องมีน้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์ (2) มีสุขภาพอนามัยสุขนิสัยที่ดี (3) รักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น โดยพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ที่ 2 ประกอบด้วย การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และดื่มน้ำสะอาด การล้างมือก่อนรับประทานอาหารและหลังการใช้ห้องน้ำห้องส้วม การนอนหลับและออกกำลังกายเป็นเวลา^๘ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เมื่อนำมาประยุกต์ร่วมกับหลักการปฏิบัติตัวตามวิถีชีวิตใหม่ และหลักการสร้างเสริมสุขภาพเด็ก สามารถกำหนดสมรรถนะหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของเด็กได้ดังนี้

พฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1 การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และดื่มน้ำสะอาด สมรรถนะที่พึงประสงค์ ได้แก่ (1) เด็กอายุ 3-4 ปี ยินดีรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และดื่มน้ำสะอาดเมื่อมีผู้ชี้แนะ (2) เด็กอายุ 4-5 ปี ยินดีรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และดื่มน้ำสะอาดด้วยตนเอง (3) เด็กอายุ 5-6 ปี เลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และดื่มน้ำสะอาดด้วยตนเองเป็นประจำ^๙

พฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.2 การนอนพักผ่อนเพียงพอ สมรรถนะที่พึงประสงค์ ได้แก่ (1) เด็กอายุ 3-4 ปี นอนหลับพักผ่อนได้ตามเวลา (2) เด็กอายุ 4-5 ปี นอนหลับพักผ่อนได้ตามเวลา (3) เด็กอายุ 5-6 ปี นอนหลับพักผ่อนได้ตามเวลา^{๑๐}

พฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.3 การออกกำลังกายเพียงพอ สมรรถนะที่พึงประสงค์ ได้แก่ (1) เด็กอายุ 3-4 ปี ออกแรงทำกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกายได้ตามกำหนด (2) เด็กอายุ 4-5 ปี ออกแรงทำกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกายได้ตามกำหนด (3) เด็กอายุ 5-6 ปี ออกแรงทำกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกายได้ตามกำหนด^{๑๑}

พฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.4 การหายใจอากาศปลอดภัย สมรรถนะที่พึงประสงค์ ได้แก่ (1) เด็กอายุ 3-4 ปี ยินดีหลีกเลี่ยงการอยู่ในสถานที่แออัด การระบายอากาศไม่ดี หรือปฏิเสธอยู่ใกล้คนที่เจ็บป่วยเมื่อมีผู้ชี้แนะ (2) เด็กอายุ 4-5 ปี ยินดีหลีกเลี่ยงการอยู่ในสถานที่แออัด การระบายอากาศไม่ดี หรือปฏิเสธอยู่ใกล้คนที่เจ็บป่วยด้วยตนเอง (3) เด็กอายุ 5-6 ปี ยินดีหลีกเลี่ยงการอยู่ในสถานที่แออัด การระบายอากาศไม่ดี หรือปฏิเสธอยู่ใกล้คนที่เจ็บป่วยด้วยตนเองเป็นประจำ

พฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.5 การล้างมือให้สะอาดด้วยน้ำสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์ สมรรถนะที่พึงประสงค์ ได้แก่

(1) เด็กอายุ 3-4 ปี ยืนดีล้างมือให้สะอาดด้วยน้ำสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์หลังการทำกิจกรรมก่อนรับประทานอาหาร และหลังขับถ่ายเมื่อมีผู้ชี้แนะ (2) เด็กอายุ 4-5 ปี ยืนดีล้างมือให้สะอาดด้วยน้ำสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์หลังการทำกิจกรรมก่อนรับประทานอาหารและหลังขับถ่ายด้วยตนเอง (3) เด็กอายุ 5-6 ปี ล้างมือให้สะอาดด้วยน้ำสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์หลังการทำกิจกรรมก่อนรับประทานอาหาร และหลังขับถ่ายเป็นประจำด้วยตนเอง

พฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.6 การสวมใส่หน้ากากอนามัย สมรรถนะที่พึงประสงค์ ได้แก่ (1) เด็กอายุ 3-4 ปี ยืนดีสวมใส่หน้ากากอนามัยเมื่อมีผู้ชี้แนะ (2) เด็กอายุ 4-5 ปี ยืนดีสวมใส่หน้ากากอนามัยด้วยตนเอง (3) เด็กอายุ 5-6 ปี ยืนดีสวมใส่หน้ากากอนามัยด้วยตนเองเป็นประจำด้วยตนเอง

พฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.7 การรักษาระยะห่างทางสังคม สมรรถนะที่พึงประสงค์ ได้แก่ (1) เด็กอายุ 3-4 ปี ยืนดีรักษาระยะห่างทางสังคมเมื่อมีผู้ชี้แนะ (2) เด็กอายุ 4-5 ปี ยืนดีรักษาระยะห่างทางสังคมด้วยตนเอง (3) เด็กอายุ 5-6 ปี รักษา ระยะห่างทางสังคมด้วยตนเองเป็นประจำ

พฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.8 การปฏิเสธของใช้ส่วนตัวผู้อื่น สมรรถนะที่พึงประสงค์ ได้แก่ (1) เด็กอายุ 3-4 ปี ใช้และรักษาของใช้ส่วนตัวตนเองเมื่อมีผู้ชี้แนะ (2) เด็กอายุ 4-5 ปี ใช้และรักษาของใช้ส่วนตัวตนเอง ปฏิเสธการใช้สิ่งของส่วนตัวร่วมกับผู้อื่น (3) เด็กอายุ 5-6 ปี ใช้และรักษาของใช้ส่วนตัวตนเอง ปฏิเสธการใช้สิ่งของส่วนตัวร่วมกับผู้อื่นเป็นประจำ

พฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.9 การหลีกเลี่ยงสัมผัสพื้นที่เสี่ยงต่อโรคติดต่อ สมรรถนะที่พึงประสงค์ (1) เด็กอายุ 3-4 ปี หลีกเลี่ยงการใช้พื้นที่เสี่ยงต่อโรคติดต่อเมื่อมีผู้ชี้แนะ (2) เด็กอายุ 4-5 ปี หลีกเลี่ยงการใช้พื้นที่เสี่ยงต่อโรคติดต่อด้วยตนเอง (3) เด็กอายุ 5-6 ปี หลีกเลี่ยงการใช้พื้นที่เสี่ยงต่อโรคติดต่อด้วยตนเองเป็นประจำ

2. พยาบาลควรส่งเสริมและพัฒนาแนวทางการสื่อสารเชิงสุขภาพกับเด็กวัยก่อนเรียนในลักษณะการเรียนรู้ผ่านการเล่น (Play to learn) ในชีวิตประจำวันของเด็กทั้งในระดับครอบครัวและโรงเรียน เพราะเป็นโอกาสในสร้างเสริมพัฒนาการเด็กทั้งทางด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่ มัดเล็ก ภาษาสติปัญญา สังคมและการช่วยเหลือตนเอง ผ่านภาษาสัญลักษณ์ต่างๆ⁷ การสื่อสารเชิงสุขภาพกับเด็ก พยาบาลสามารถใช้การเล่นเป็นสื่อกลางสื่อสารกับเด็กเกี่ยวกับสาเหตุโรค อาการแสดงโอกาสการแพร่กระจายเชื้อ ผลกระทบของความเจ็บป่วย

และการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการติดเชื้อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาสุขภาพดิจิทัลในลักษณะการเล่าเรื่อง (digital story telling) ดังมีหลักฐานพบว่าเด็กวัยก่อนเรียนสามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจ แสดงพฤติกรรมสุขภาพ เช่น การล้างมือ การสวมหน้ากากอนามัย การปิดปากและจมูกเมื่อไอจาม การไม่ใช้สิ่งของส่วนบุคคลร่วมกับผู้อื่น การหลีกเลี่ยงการอยู่ใกล้ชิดกับเพื่อนที่ป่วย หลังได้รับสื่อสุขภาพในรูปแบบของการเล่าเรื่อง คลิปวิดีโอการ์ตูนสองมิติ^{9,10} ซึ่งสื่อการสอนลักษณะนี้ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้การสอน¹¹ ทั้งนี้หากประยุกต์แนวคิดของแฮคคาเรเนนและเบรติคท์ สามารถออกแบบกิจกรรมดังขั้นตอนต่อไป¹² (1) กำหนดหัวข้อเรื่องและเนื้อหาตามเป้าหมายการเรียนรู้ และสอดคล้องกับทักษะที่ต้องการพัฒนาในเด็กแต่ละวัย เช่น สอนเด็กวัยก่อนเรียนให้รับผิดชอบในการป้องกันตนเองจากโรคติดต่อ โรคติดต่อ และการปกป้องผู้อื่นจากเชื้อก่อโรค (2) ใช้นิทานหรือเรื่องเล่าเป็นสื่อให้เด็กสร้างจินตนาการ ความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาองค์ความรู้ สอดแทรกการปลูกฝังค่านิยมผ่านเรื่องเล่า เช่น การสร้างทัศนคติทางบวกและค่านิยมในการปฏิบัติตามวิถีชีวิตใหม่เพื่อสังคมปลอดภัยจากโรค COVID-19 และ โรคติดต่อติดต่ออื่นๆ (3) เลือกตัวละครหรือฉากเหตุการณ์ในเรื่องที่เด็กสนใจที่สุดมาสร้างเป็นกิจกรรมต่อยอดการเรียนรู้ เช่น การเลือกตัวละคร “เชื้อไวรัส” มากำหนดเป็นชิ้นงานปั้น การเป่าสี เพื่อเชื่อมโยงบททวนสาระหลักของเนื้อหา (4) สร้างสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวันให้เป็นสนามการเล่น เช่น การแปะรูปตัวการ์ตูนไวรัสบริเวณทางเข้าประตู เพื่อให้เด็กจินตนาการการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสใกล้ตัวซึ่งนำไปสู่การเน้นย้ำพฤติกรรมล้างมือหลังทำกิจกรรม (5) จัดทำโครงการหรือชิ้นงานกิจกรรมสร้างสรรค์ให้เด็กมีโอกาสดูจินตนาการของตนเอง โดยอาจเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับตัวละครหรือฉากเหตุการณ์ที่เด็กสนใจในขั้นที่ 3 ส่วนขั้นตอนสุดท้ายคือ (6) ให้เด็กริเริ่มออกแบบการเล่นด้วยตนเองอย่างอิสระ โดยขั้นตอนเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นเป็นลำดับหรือครบทุกขั้นตอนและไม่ได้กำหนดด้วยระยะเวลา แต่เน้นให้ความสำคัญกับการสร้างทักษะและปลูกฝังค่านิยมในตัวเด็กให้สามารถเรียนรู้ผ่านการเล่นด้วยตนเอง รวมทั้งควรออกแบบการเล่นให้ครอบครัวมีส่วนร่วมเพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างเด็กและครอบครัว เปิดโอกาสให้ครอบครัวได้ร่วมเรียนรู้วิธีการสื่อสารเชิงบูรณาการกับเด็กวัยก่อนเรียน

3. พยาบาลควรส่งเสริมศักยภาพครอบครัวและ

ครูผู้สอน ให้สามารถทำหน้าที่เป็นแบบอย่างการปฏิบัติ พฤติกรรมสุขภาพแก่เด็กวัยก่อนเรียน โดยนอกเหนือจากการ พัฒนาทักษะทางวิชาการ ครูผู้สอนควรพัฒนาทักษะสุขอนามัย เด็ก ปฏิบัติพฤติกรรมแบบอย่างในการป้องกันตนเองจากโรคติดต่อ รักษาสุขอนามัยตามวิถีชีวิตใหม่ (New normal) และรักษาร่างกายให้แข็งแรง เลือกรับประทานอาหารที่มี ประโยชน์ต่อสุขภาพ ออกกำลังกายสม่ำเสมอ และรักษาสุขภาพ จิตให้เข้มแข็ง เนื่องจากเด็กในวัยก่อนเรียนจะเลียนแบบ พฤติกรรมบุคคลที่ตนให้ความสำคัญ รับรู้พฤติกรรมพึงประสงค์ และไม่พึงประสงค์จากปฏิกิริยาของบุคคลนั้นต่อการกระทำ ของตนเอง¹ และผู้ปกครองควรมีบทบาทในการส่งเสริม การปฏิบัติทักษะสุขอนามัยของเด็กที่บ้านอย่างต่อเนื่อง

บทสรุป

ในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรค COVID-19 เด็ก วัยก่อนเรียนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทั้งทักษะการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและทักษะการดูแลตนเองด้าน สุขภาพ พยาบาลโรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสื่อ สุขภาพของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยนเรศวร (ปฐมวัยและ ประถมศึกษา) โดยการเตรียมครูผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจ พยาธิสภาพ การแพร่ระบาด หลักการป้องกันการแพร่กระจาย เชื้อโรค การออกแบบสื่อสุขภาพให้สอดคล้องกับพัฒนาการ ตามวัย ความสามารถในการคิดสติปัญญา การใช้และเข้าใจ ภาษาของเด็ก รวมถึงการสร้างสรรค์จินตนาการผ่านการเล่น สร้างโอกาสให้เด็กและครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันระหว่าง การใช้สื่อ และส่งเสริมการผสมผสานการปฏิบัติทักษะสุขอนามัย ตามวิถีชีวิตใหม่ในกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษา ปฐมวัยและกิจวัตรประจำวันของเด็ก บูรณาการแนวทางการ ป้องกันสัมผัสโรคติดต่อติดเชื้อในสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย กำหนดสมรรถนะการปฏิบัติพฤติกรรมสุข อนามัยส่วนบุคคลของเด็กวัยก่อนเรียนเป็นองค์ประกอบหนึ่ง ของตัวชี้วัดทางการพยาบาล ตลอดจนส่งเสริมให้ครูผู้สอน และครอบครัวร่วมกันปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพเป็นแบบอย่าง แก่เด็ก สนับสนุนให้เด็กปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพป้องกันตนเอง จากการสัมผัสโรคอย่างต่อเนื่อง

References

1. Kyle T, Carman S. Essentials of pediatric nursing. Philadelphia: Wolters Kluwer Health/ Lippincott Williams & Wilkins; 2021.
2. Wiersing WJ, Rhodes A, Cheng AC, Peacock SJ, Prescott HC. Pathophysiology, transmission, diagnosis, and treatment of Coronavirus disease 2019 (COVID-19). JAMA. 2020; 324(8):782-793.
3. Yunak R. Psychosocial nursing for hospitalized children. Phitsanulok: Textbooks Project of Faculty of Nursing Naresuan University: TrakulThai publishing; 2012. (in Thai)
4. Patamadilok S, Chanbanchong C, Pakdeewong P, Udomrat T, Bunying V, Yunak R, Kayaidee S, Pethyue W. An approach to kindergarten and primary instruction during Coronavirus Epidemic. (Research report). Phitsanuloke: Naresuan university; 2020. (in Thai)
5. Hockenberry MJ, Wilson D, Rodgers CC. Wong's nursing care of infants and children. 11th ed. St. Louis: Elsevier; 2019.
6. Bureau of Academic Affairs and Educational standards Office of the basic education Commission Ministry of Education. Early Childhood Curriculum. Bangkok: The Agricultural Cooperative Federation of Thailand Limited Publishing; 2017. (in Thai)
7. Cavanaugh DM, Clemence KJ, Teale MM, Rule AC, Montgomery SE. Kindergarten scores, story telling, executive function, and motivation improved through literacy-rich guided play. Early Childhood Education Journal. 2017; 45: 831-843.

8. Mojtabehzadeh R, Mohammad A, Emami AH, Zarei A. How Digital Storytelling Applied in Health Profession Education: a systematized review. *Journal of Advances in Medical Education & Professionalism*. 2021;9(2):63-78.
9. Choojun S, Jirapaet V. The effect of information giving through two-dimension cartoon animation on preventive behavior for acute respiratory tract infection among preschoolers in childcare centers. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*. 2021; 22(2): 460-469. (in Thai)
10. Mendes PME, Mateus LVJ, Costa P. Does a playful intervention promote hand hygiene? Compliance and educator's beliefs about hand hygiene at a daycare center about hand hygiene at a daycare center. *Journal of Pediatric Nursing*. 2020; 51: e64-e68
11. Niemi H, Niu S, Vivitsou M, Li B. Digital story telling for twenty- first century competencies with math Literacy and student engagement in China and Finland. *Contemporary Educational Technology*. 2018; 9(4): 331-353.
12. Hakkarainen P, Bredikyte. Playworlds and narratives as a tool of developmental early childhood education. *Psychological science and Education*. 2020; 25(4): 40-50.